

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:315

av Åsa Westlund (S)

Förvaltning av nationalparken Nämndöskärgården

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att genom ett tillägg i nationalparksförordningen utse Skärgårdsstiftelsen till förvaltare av den tänkta nationalparken Nämndöskärgården.

Motivering

I Naturvårdsverkets nationalparksplan som reviderades 2008 föreslår verket att Nämndöskärgården, vilken innefattar huvuddelen av naturreservaten Bullerö, Långskär, Långviksskär och Biskopsö i Värmdö kommun, ska inrättas som nationalpark. Skärgårdsstiftelsen äger åtta niondelar av den oskiftade Långviksskärsarkipelagen. Resterande niondel är i privat ägo. Stiftelsen kommer att äga mark och byggnader i området även efter att nationalparken inrättats. På Långviksskär ligger till exempel det hus som används som stipendiebostad för de författare och konstnärer som tilldelats det s.k. Axel Sjöberg-stipendiet. En naturlig utgångspunkt är därför att stiftelsen ska vara förvaltare och ansvara för skötseln av nationalparken. Reglerna kring inrättandet av nationalparker återfinns i miljöbalken. Regeringen får enligt denna meddela föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparker. Så har skett genom införandet av nationalparksförordningen. Normalt är det staten som genom länsstyrelserna förvaltar nationalparker; dock finns ett antal undantag: Stiftelsen Tyrestaskogen är förvaltare av Tyresta nationalpark och utformningen av förvaltningen av världsarvet Laponia där ett antal nationalparker ingår. En annan förvaltningsform återfinns i Kosterhavsdelegationen, som är en delegation

knuten till länsstyrelsen. Sammanlagt finns det idag fem olika förvaltningsmodeller som är tänkbara när en nationalpark är driftsatt.

Under årens lopp har synen på nationalparkerna och deras ändamål förändrats i och med samhällets förändringar. Under 1900-talet inriktades skyddet av parkerna successivt mer mot att skydda naturen åt människan i stället för mot människan, och turismen skulle ges mer utrymme. Vid senare reservatsbildningar har det uppstått konflikter mellan bevarandebeståndet och friluftsbeståndet, något som accentuerats av den centrala styrningen av förvaltning och skötsel av parkerna.

Sedan början av 1990-talet har den politiska hanteringen av naturvården i landet i allt högre grad gått från en toppstyrd förvaltning till en förvaltningsmodell som bygger på ett ökat lokalt deltagande, vilket bland annat lyftes fram i regeringens skrivelse ”En samlad naturvårdspolitik” (2001). I Naturvårdsverkets rapport ”Lokal förankring av naturvård genom deltagande och dialog” (2003) understryks också att en lokal förankring vid bildande av naturreservat och nationalparker är en förutsättning för en hållbar naturvård. Det handlar om att uppnå allt från en ”passiv acceptans till en aktiv medverkan i naturvårdsarbetet”.

I flera olika propositioner har regeringen lyft fram att markägares och brukares engagemang och initiativ bör tas tillvara; det lyfts till och med fram som avgörande för att miljömålen om biologisk mångfald och långsiktigt skydd av naturområden ska kunna nås. Regeringen har också konstaterat att lokalt deltagande bör stärkas genom att andra aktörer än staten – kommuner, naturvårdsstiftelser, markägare, föreningar, byalag, företag och enskilda – uppmuntras att delta i och ta ansvar för skötsel av skyddad natur. Som exempel nämns att staten och en kommun kan samverka om skötseln av ett naturreservat och bidra med olika insatser, praktiskt arbete eller finansiering. regeringens proposition om Kosterhavets nationalpark m.m. (2008–09) understryker regeringen att det är angeläget att även förvaltningen av nationalparken kan ske med stort samförstånd mellan olika berörda parter. Regeringen understryker att förvaltningsorganisationen utformas på ett sådant sätt att möjligheterna till medverkan tas till vara på bästa sätt. Regeringen ansåg vidare att det är viktigt att samrådsförfarandet kring de viktigaste styrdokumenterna för en nationalparks förvaltning ger utrymme för lokalt och regionalt deltagande.

I regeringens proposition ”Framtidens friluftsliv” (2009–10) omnämns Skärgårdsstiftelsen, Västkuststiftelsen m.fl. som stiftelser som verkar för naturvård och friluftsliv och vars verksamhet bygger på ett samarbete mellan olika parter. Vidare sägs att stiftelserna gör ett betydelsefullt arbete och att det bör etableras fler stiftelser, något som bland annat Naturvårdsverket ges ett uppdrag att se över.

Mot bakgrund av den även på senare tid rådande argumentationen om lokal förankring, torde det falla sig naturligt att Skärgårdsstiftelsen skulle kunna utses till förvaltare av den tänkta nationalparken Nämдöskärgården. Till detta kan också läggas de sammantagna samhällsekonomiska och miljömässiga aspekterna på ett gott förvaltarskap.

För att det nu aktuella området ska kunna inrättas som nationalpark måste det göras ett tillägg i 1 § nationalparksförordningen. För att stiftelsen ska kunna bli förvaltare av den tänkta nationalparken krävs ett tillägg till 3 § samma förordning. Förordningsändringar är en fråga för regeringen och därför bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att genom ett tillägg i nationalparksförordningen utse Skärgårdsstiftelsen till förvaltare av den tänkta nationalparken Nämдöskärgården.

Åsa Westlund (S)